

LUNDS UNIVERSITETS 489
FOLKMINNESARKIV

Slaget.

1/ Johanna Alm, 50 år, född i Åhus,
reste efter konfirmationen till Bantholm.
I jämte där och sedan på flera platser i
Sverige. Berättas vad man hört av sin
far och mor, samt av Pt. Olafsson.

2/ Slaget.

J. A.

St. O.

Slaget fick barnet en moders blä
skänd. Var det en människa som
skändade henne, var det merendels obest.
ligt, men man föräkte att bota det
så att barnet fick dricka några droppar
av moders eget blod.

Be. fibrosa Alm 489

Lunds Lombyka.

om

Fäcken Finn.

Y. A.

S.H.-C

Finnragan berättades av J. A. så hunda:
Där var två jättar vid Stens Murud. Den ene,
som hette Finn, hade lovat att bygga en
kyrka i Lund och om den andre kunde
gissa vad han hette så skulle han inte
ta betalt för bygget. Men kunde man in-
te gissa namnet så skulle han ge sitt ene
öga till byggmästaren.

Kyrkan var nästan färdig och den
andte jätten hade inte fått reda på namnet,
men en dag sått Finns jungfru och vargade
Finns pojke till söms medan han sjöng

Sev, rov, gossen min
märk n° kom poler Finn
och gu di, jätterns öga.

489

Da° gick den andre jättern direkt Till hund
och rapade: Finn heter du, Finn heter du!
Och n° fick han behålla ögat.

Y. Rissar.

489

Y. A.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. O.

En flicka hade rivit sig mot en
magtanshöch och såret ville inte läkas.
Då gick man till mor Klarin, som tog
en vatt nyttå, band den tvärs över såret.
Där skulle den sitta tills det blev be-
gravning, då skulle flickan kasta den i
graven.

Liktornar (våtor)

J. A.

H. O.

Med liktornar ~~met.~~ menade J. A.
inte väl som B. F. o. A. H. våtor.

Med liktornar kunde man använda
följande:

5/ Man räknade dem var kväll, så
förmunna de efter 9 räkningar.

6/ Man stul en spåshuv, stöck den över
våtorne och kastade den i en öppen grav.

7/ Man gick till kyrkogården, när det hade
regnat och gräv våtorne mot en gravsten,
bäst var om blockarna ringade samtidigt

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

8/ Ringa in armar.

J. A.

St. O.

Om man fick syn på en arm kunde man "ringa in den". En insingad arm kunde inte säga sig utan dog och ruttnade bort, så man hade ringat den J. A. hade lärt av sin mor hur man gjorde och när han var halv åt mätte han en arm i skogen. Han gick fram och ritade en cirkel kringden, gjorde karstecknet över den och nämnde Jensemannen. Sedan stod han väl en halvtimme och såg om den skulle säga sig, men den kunde inte

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

489

9/ Ombett.

J. A.

St. O.

Med ombett hjälper en smärja,
som är sammanknuten av akuten
roavel.

10) Därlig matlust hos barn.

J. A.

St. O

Mat därlig matlust hos barn hjälpte
det att låta barnet dricka en Mjölk
den på en som hade "ett nägar" (öda =
mårda, vantigast barn) J. A. hade en
dotter som blivit betad på detta sätt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

489

11/ "Batedagar."
J. A.

Sl. O.

Spökdemar botades såkrast på sön-
dagar och torsdagar i nr' (nolan)

Gulrot.

G. A.

H. O.

12/ Mat gulrot Njälpte det att dricka
ett eget vatten.

13/ Man kunde också äta dockor av gult
vitke

14/ Eller skulle man baka in en lus i
en vete bulla och se den sjuka.

Isolan man ätit 9 mälarna bullar var
man bra.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

489

151 Skäven.

J. A.

St. O.

ett båtmedel mal skäven var följande:
man tog en röd marat ur halfskeden,
lät den sjinke ~~resten~~ sitt vatten i den
och nängde upp den i skarsten, när
den förkrympt av vänen, var den sjinke
bra och maraten kostades bort.

Ståne
Albo Länd
St Olof för

Olof Bengt Andersson
år 1927

16/ Skrike!

J. A.

H. O.

Maß Skrike användes också följande
beteckning. Man gick till en natur och
stal från honom något föremål, som var
omvårdadt för honom, t. ex en myckel, sax,
glasögon. På detta för mål skulle man
och han vara i 9 dygn. Slutligen skulle
det lämnas tillbaka utom att man om-
talade att man haft det.

17) Shrike'

J. A.

Sh. C.

Shrike' kunde baret på en modur
stod under byskohlockarna, när de
ringe. För att bota det skulle man
gå upp i tornet och ta' rost av blockarna
och se baret. Fanns ingen rost-
bartig, kunde man ta' smärjan från
axeln och använda på samma sätt

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

14

489

18) Shäver (utslätt)

Med utslätt skulle man ^{smärja} fötterna i sand
sand från koret i St. Olofs kyrka.

Johanne plm.

L. O. 489

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

197 Grisana.

ja' kam en risa
 om femtan geisa
 a' fem va rōa
 di fem va dōa
 di fem va rompelōa.

J. A.

H. O.

489

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

20/ Galt ä att se,
nå kararna ä fulla
men töser glo på me.
de' ä värre de'
de skulle aldrig vara te'!

J. A.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVM. 6
489

21/ När hävingen ä full
 på ä den när att styra
 ä faller den omkull
 kommer den på alla pyra

S:t Olof, Albo, Sk.

Buger Anderson 1927.

Johanna ~~Alm~~ Alm.

227 Goanise.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

G. A.

H. O.

Där var en bond i Kista by och hos
honom ville en goanise ti' tjänt, men
bonden ville inte ha honom. Goanisen
såg ut som en raktig dräng.

En kväll skulle bonden köra
hem och då mötte han en bark,
som var alldeles svart och hade
stora röda ögon. Och barken bej-
lode honom och vältre det, så bon-
den fick hämta hjälp för att få det
rätt igen.

Men det var goanisen som
hade hämnats

23/ Färskåven.

489

J. A.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. O.

Vid skatt skulle kärlarna
mellan järnets lätta klöva kastas
undan, för. fick en havande kvin-
na dem i ryg, fick barnet skäver-

sydersörnen skulle också kast-
kastas.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

489

24/ Slaht.

J. A.

H. O.

Barn frögo ej äta as-
rumpen på något djur, för
de stannade de i växter.

257 Goavätter.

G. A.

H. O.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Man skulle inte kosta ut vatten
en kvällen, för att det inte skulle
riktiga träffa goavätter. Måste man
göra det, som t. ex. vid släkttid,
borde man säga: "under här," innan
man kostade det.

22

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

489

267 Slaht.

J. A.

H. O.

(Grislaht)
Vid slaht skulle äventä hals-
kotan ges åt goavatten.

22

27/ Goavättar.

J. A.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J. O.

När jag hörde till Kurrens i
Onslunda och maken var sjuk så
gick jag rätta upp ett ~~fat~~^{frög} mjölk
till goavätten var kväll på lögen,
och det var alltid tont på
marran.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

489

28/ Böcker hästen

Y. A.

S. O.

Nils Borgs värfar hjänte dräng vid Grevlunda. En dag skulle han köra till Kivik med Torv. Hörtarna var på bete, så han gick dit och hämtade två, och en var vit. Han spände för och ködde till Kivik och lämnade Torven, utan att märka något.

Men, när den som skulle ha Torven följde på hästarna såg han:

"Har du handlat hästen igen?"

Drängen nickade.

"Men du har ju en ny häst

och inte den vanlige vite för vagnen?
sade den andre.

Men knappt hade han sagt det,
förrän den vita hästen var förvunnen.
och sedan såg han hade näst låg
gi maken.

Det blev vänt för de ängen att
höra hem fast han hörde Tomme,
och när han kom hem och musben
såg hur det var fatt, fick han veta
att den vite hästen fortfarande gick
vi vete och att det var både hästen
samt man hade spänt för vagnen.

29/ Djuren tala.

7. 1.

H. O.

Kl. 12 julnatten kunde djuren
tala.

J en gård var husbonn nyfiken
på vad de kunde ha att säga till var-
andra, så han gämlade sig i stallet
(kagän). Men de ängen hade också
gämlat sig där.

J så sade en av häarna:

"Husbonn ligger gäml där bakom
höet, vi måste ihjäl honom, för
det är han rädd."

Itan hade alltid varit rädd
vid djuren.

Sedan såg en annan:

"Drängen är här orksa, men har är
en bra dräng, så vi lämna honom
i fred."

Och så fick drängen se, hur
komma det sig och sprack och
stängde ihjäl muskelen.

307 Nolle hle. (klic.)

J. A.

J. O.

Mat nullehla hjälpte det att
låta ett söndagsbarn blösa över den
rjukes kepp genom ett "nelleräi"
(~~sten~~ stjälk av brännässla)

— År 489 —

28

31 Stor klochan i St. O:s kyrka.

Y. A.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. O.

I St. Olofs kyrka fanns det fjär-
re klochar. Så var där några som skulle
ta den stora klochan till Fägelsta. De
gick ner den från tornet och lade den på
en stenvagn, som var försedd med ett par
axar. Men axarna orkade inte rubba
vagnen ur flöcken. Då gjorde man för
ett par till, men de kunde bara flytta vagnen
ett litet stycke och det gick inte bättre
när man gjorde för ett tredje par.

Då gick en man upp i tornet och
ringde i klocharna, som fanns kvar och där
ringde klochan på vagnen med och kunde
köras därifrån med ett par axar, men de
måste ringa ända tills klochan var framme
i Fägelsta.

32/ Jättekart.

acc. nr. 489

J. A.

St. O.

Då jämnvägsbrun nu ligger, fanns före
en stor sten, som hade rännat mitt itu.
Den hade kommit dit på det viset, att jätte-
krinnan i Stensmuren, som inte kunde ta-
la blockklang, hade tagit den i sitt stum-
gelband och slängt den mot kyrkan, men
inte kastat rätt. Då den föll ner sprack
den mitt itu.

Sten
Alm
St. Olof
1924

Nyström Birger Andersson
Ber. Johanna Alm

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

489

33/ Brudbälsbacken:

J. A.

St. O.

En gång för länge sedan möttes två
brudföljen vid Brudbälsbacken. Den ligger
i Åkurna mellan Råbergs och Jonsson.

Det ena följet var från St. Olaf och det
andra från Fågeltafta. Det hade varit
något mellan bruden i det ena följet
och brudgummen i det andra och tvärit
om och när de nu möttes, räknade de i
gård. Det blev slagsmål av och det slutade
med att bägge brudgummena blevo i hjil-
stagna.

Sedan kändes man nypa ett stenbäl,
som gav backen sitt namn och när man
 gick förbi kändes man en gren eller sten
när bältet. 30

34/ Bocha pysslingar.

J. A.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. O.

En gång hade Karl Bendats brinna
kokat ärtor. Det var vid höstningen
så det var främmande folk i huset och
han kokade en stor gryta full.

Rätt som det var sat där fullt
med pysslingar kring grytan, där de
stod på spjällen. De stegade i sig all
soppen, så att nästan skäde folket som
voro de fetas mat. Pysslingarna be-
de gjord sig osynliga, men man hörde
hur de ropade:

"Mer ärtor, mer ärtor."

Sten

Yng. Singer Anders

32

Albg

1927

Her. Johanna Alm

489

S. J. Olof

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Böckagynstingar

S. O.

Hos Karl Benbrat i Åhus
brukade böckagynstingar hälm på.
De bodde i en gratta i Geta backen
när vi gick.

En gång kom där in några böckagynstingar i stugan och ville låna kvast och rake, för det skulle bli bak i grattan. Pigan började prata med dem och de stannade en stund. Men då kom där ett stort flock springande från backen och ropade

Inte rista och flä

utan låsa eller gå. - 32 -

och så måste de se sig an hemmet

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

36 Skosnåan och skomannen.

Y. A.

H. O.

Hos skogvakterns vid Torsångarna
vid Grevlunda brukade man få be-
rätt av skosnåan och skomannen.

De komma in i stugan och vänta
på oss och man vågade inte tala till dem
för då kunde de ställa till förargelse.

Skane

1778 95. Birger Örnqvist 34
489

Albo

1778 95. Johanna Alm

St Olof 347 Snapphanarne på Maryds gamla
1924 säid.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J. A.

St. O.

På "Gamla Maryd" fanns förr snapp-
hanar och många gårdar blev gjorda
där, som inte tålde dagens ljus.

Därpå sa' prästen en gång i kyrkan:
"Alla fåglar glädje sig åt dagen,
utom i Maryd.

där springer de ut å ring,
me' var sin ljusa ring
å' säger: räs de dags, räs de dags!"
x1

x (Jag) rödes det dags!"

Di förvann mannen. Men drängen blev
så sjuk, så man fick hämta läkare
till honom.

Hade det inte varit lätt inne
i stugan, som det var, så hade drängen
aldrig behövt bli sjuk.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Stana
Albo
St Olaf

ppd. Birger Andersson 489
Berens Johanna Almqvist

4/8 1957 ~~387~~ Språke.

J. A.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

St. O.

Hos Ola Mårtens i Måryd har
det alltid funnits "skeäp". Där var
en gång en dräng, som hade varit borta
i något ärende, ~~han~~ när han kom till-
baka till gårdens var det kväll och mörkt
och när på gårdensplanen stod en stor
vark man.

När drängen se'n kom in i stugan
följde mannen med, men ingen mer
än drängen såg honom. Han gick fram till
bordet och började äta. Då ropade drängen:
"Han äter upp all maten, där står på
bordet".

från
hans
f. & Olofs m.

1778 O. Andersson

1927

LUNDS UNIVERSITETS

FOLKMINNESARKIV

37

489

39/

Diserlöden o. St. O:s kyrka.

J. A.

St. O.

När diserlöden kom, blev St. O
övergivet och sedan mindes ingen att
där hade funnits någon kyrka. Långt
efteråt när skogen hade vuxit alldeles
tät bröms kyrkan, gick en jägare ge-
nom skogen. Han sköt efter all djur,
men bara skadade det och så följde
han efter. När han fick se det igen,
stod det invid ett mossigt berg, tyckte
han. Han sköt igen och då slog en
gul bark titel av mossan på berget
och då fick han se att det var en
vägg. Så förstod man sedan att det var
St. Olofs kyrka.

40 Sloget.

489

y. A.

H. C.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om barnet hade slaget, skulle
det dricka några droppar mentol-
tianskblod från modern.

489